

AANGEKOMEN: Te AKRAY 13 maart H. *Wollemade*, Hus, v. Punte Gale; 14 dito *Stad Schiedam*, Wulp, van Hong Kong; 16 Koning *Willem de Tweede*, Gieszen, 18 *Buitenzorg*, Brunning, en 19 *Maria Elizabeth*, Jonker, alle drie van Aden; 22 *Maria Louisa*, van der Heyde, van Gent. Te CALCUTTA 21 dito de *Zwijger* Mugge, van St. Ubes. Te PUNTE GALE 21 dito *Oost-Indiën*, blon van Liverpool. Te MADRAS 1 april *Jean Key*, van Coelpur, van Newcastle. Te BOSTON 30 dito *Glenhantley*, Pitt, van Barville. Te NEW-YORK 2 dezer *Gosnia*, Mulder, v. Rotterdam. Te GALATZ 26 april *Helena*, Glaké, v. Londen; 28 dito *Elizabeth*, Engelsman, v. Antwerpen; 30 *Alderrida*, Hazewinkel, van Maha, *Amalia*, van Weerden Poelman, en *Zephyr*, Visser, van Triest. *Maria Elizabeth*, Tjakkes, v. Malaga, *Allegonda Rensina*, Smit, v. Londen, *Catharina*, Scholens, v. Algiers, *Orion*, Strack, v. Amsterdam, en *Annechino*, *Harmina*, Stuurvoet, v. Liverpool; 5 dezer *Pennegina Arantina*, de Jonge, v. Malta. Te KONSTANTINOPEL 2 dezer *Diana*, Schout, v. Galatz n. Queenstown of Falmouth. Te TRIEST 12 *Vrouw Galle* Mennen, v. Amsterdam. Te LISSABON 6 *Jacobina*, Bontegoc, v. Hamburg, en 7 *Verwisseling*, den Braams, van Vlaardingen. Te OPORTO 6 *Twee Vrienden*, Faber, van Newcastle. Te NANTZ 14 *Couglie*, Tolmer, van Rotterdam, en *Klantina Maria*, Douma, Amsterdam. Te TRAVEMUNDE 11 *Emanuel*, Weitman, v. Antwerpen. Te SWINEMUNDE 13 *Sophia*, Hansen, van Liverpool, en *Catharina*, de Winter, van Amsterdam; 14 *Annechino*, Fren, Newcastle. Te MEMEL 10 de *Hoop*, Brouwer, van Tonnong. LIBAU 8 W. P. Wessels, v. Schiedam en J. O. Stead v. Amsterdam. K. G. de Vries van Schiedam en A. B. Verschuik van Amsterdam. A. L. Zunderen van Rotterdam en H. C. Verbeek van Schiedam.

RODERRA dien dag Alliance, Wumkes, van Amsterdam, en
...
LONDEN aangekomen 16 dezer Gekroond, 3 Jane, Lewis, en
...
LONDEN aangekomen 16 dezer Gekroond, 3 Jane, Lewis, en
...
LONDEN aangekomen 16 dezer Gekroond, 3 Jane, Lewis, en

Uitbrekels uit de Lijst van den 16 mei:
...
LONDEN aangekomen 16 dezer Gekroond, 3 Jane, Lewis, en
...
LONDEN aangekomen 16 dezer Gekroond, 3 Jane, Lewis, en

GEPRACHT: Den 27 Januarij, op 5 gr. 28. en 80 gr. OL.
...
GEPRACHT: Den 27 Januarij, op 5 gr. 28. en 80 gr. OL.

CARGA-LIJST.

VERTROUWEN, H. G. Por, van Batavia.
...
VERTROUWEN, H. G. Por, van Batavia.

IN LADING LIGGENDE SCHEPEN.

Te Rotterdam:
...
Te Rotterdam:

ST. PETERSBURG, het Nederl. Schoenerschip Bertha Victoria,
...
ST. PETERSBURG, het Nederl. Schoenerschip Bertha Victoria,

BEURS- EN MARKTBERICHTEN.

MADRID den 12 Mei. Spanje 3 per cents 44½; dito 1 per cents
...
MADRID den 12 Mei. Spanje 3 per cents 44½; dito 1 per cents

ROTTERDAM den 17 Mei. Londen 2 maanden f 11.75, kort
...
ROTTERDAM den 17 Mei. Londen 2 maanden f 11.75, kort

De nagelaten Betrekkingen van wijlen Mevrouw
...
De nagelaten Betrekkingen van wijlen Mevrouw

De Ondergetekende, diep bewogen met het
...
De Ondergetekende, diep bewogen met het

Gezondheid van eenige gezinsleden DOCHTER
...
Gezondheid van eenige gezinsleden DOCHTER

Heden beviel van eenige gezinsleden DOCHTER
...
Heden beviel van eenige gezinsleden DOCHTER

afstaan, met dat goed gevolg, dat reeds lang voor zijne aankomst in Engeland
...
afstaan, met dat goed gevolg, dat reeds lang voor zijne aankomst in Engeland

Heden overleed onze geliefde oudste Dochter,
...
Heden overleed onze geliefde oudste Dochter,

PAARDENMARKT

te OUD-BEIJERLAND,
...
te OUD-BEIJERLAND,

* Al degenen, die iets te vorderen hebben van,
...
* Al degenen, die iets te vorderen hebben van,

MINERALE WATEREN.

De Ondergetekende heeft heden weder ontvangen de
...
De Ondergetekende heeft heden weder ontvangen de

J. K. H. DRESCHER, Onderwijzer, in de
...
J. K. H. DRESCHER, Onderwijzer, in de

Men vraagt voor een bejaard Man
...
Men vraagt voor een bejaard Man

Te Huur wordt gevraagd
...
Te Huur wordt gevraagd

De Notarissen BORDWIJCK en VAN KERCKHOFF,
...
De Notarissen BORDWIJCK en VAN KERCKHOFF,

De Tweede Stuurman van het Schip Mary Sheppard,
...
De Tweede Stuurman van het Schip Mary Sheppard,

DE PILLEN EN ZALF VAN HOLLOWAY.

De Tweede Stuurman van het Schip Mary Sheppard,
...
De Tweede Stuurman van het Schip Mary Sheppard,

ONOVERTREFFELIJKE SCHEIKUNDIGE BEWERKING.
De Heer **LIZEN** heeft de eer, te berigten, dat hij binnen de stad Rotterdam een **WERKTUIG** heeft ingericht, om de oudste Vederen te vernieuwen en Matrassen te zuiveren, tot de volgende prijzen: per Bed f 3, 50; per Hoofdpeluw f 1, 25; twee Kussens f 1, 50; per Matras f 3, 50; het wasschen van het Linnen daaronder niet begrepen. — Een ieder die genegen is om zijn Geheim en Kunde te leeren en de Gereedschappen tot zuivering der Vederen en Matrassen over te nemen, vervoege zich aan zijn Werkhuis in de Prinsestraat, wijk 9, n.º 271. — Hij blijft alhier slechts korten tijd.

HERBERG,
met twee Gazlichten, die een Burgerlijk Bestaan oplevert. Adres Prinsestraat, wijk 9, n.º 271.

Bij **A. JAGER**, Boekhandelaar, Water, n.º 110, te Amsterdam, ziet het licht:

BLADZIJDEN VOOR NEERLANDS GESCHIEDBOEK VAN 1853, of WILLEM III te Amsterdam in April dezes jaars.

De Allocutie van PIUS IX ter sake van de vestiging der Bisschoppelijke Hierarchie hier te Lande. Taal en houding der Natie tegenover Rome. Wijziging van het Ministerie.

Een getrouw verhaal van hetgeen er hoofdzakelijk in de Hoofdstad is geschied in April 1853; eenige Beschouwingen over het vorige en tegenwoordige Ministerie; en een woord van Waarschuwing en Raadgeving aan de Natie. **Prijs f 1.**

PUBLIEKE VEILING.
op Maandag den 23 Mei 1853, des voormiddags ten half elf ure, in het Logement de Zon, aan den Steiger te Rotterdam, van circa 62 Lasten
Grote Fransche BOERWET;
liggende op Zolder. Nadere Informatien en Monstiers te bekomen ten Kantoren van **SCHADEE & Co.** en **D. DORREPAAL.**

Openbare Aanbesteding.
BURGEMEESTER en WETHOUDERS van ROTTERDAM zullen op Dingsdag den 24 Mei 1853, des middags ten 12 ure, ten Raadhuijs aldaar aanbesteden:
1.º Het gedurende vijf jaren **ONDERHOUDEN**, in twee Percelen;

1ste Perceel:
Van eene **TOLGAARDERSWONING** in de Hoflaan, met een **TOLBOOM** en **PALEN**; Een **WACHTHUISJE** met een **TOLBOOM**, aan den Oudendijk.

2de Perceel:
Als boven; van eene **TOLGAARDERSWONING** en een **TOLBOOM** met **PALEN**, aan het begin van 's Gravenweg.

Eene **TOLGAARDERSWONING**, een **TOLBOOM** en **PALEN**, bij de eerste Schuur aan 's Gravenweg.

2.º Het **vijsjarig ONDERHOUD** van al de **OCTROOI-, MARKTMEESTERS-, VISITEURS- en WACHTHUISJES.** En

3.º In twee Percelen:
1ste Perceel:
Het gedurende vijf jaren **ONDERHOUDEN** van al de **WATERTRAPPEN, STOEPEN of PLANKIËREN**, met de daarop staande Houten **KEERLEUNINGEN**, alsmede de **TRAPPEN** voor de Overhaal-Schouwen in de Oude- en Leuvehaven, met en benevens de **KAAIMUREN**, voor zoo ver de Trappen en Plankiëren strekken in de **Buissend.**

2de Perceel:
Als boven; van al de **WATERTRAPPEN, STOEPEN of PLANKIËREN**, met de daarop staande Houten **KEERLEUNINGEN**, met en benevens de **KAAIMUREN**, voor zoo ver de Trappen en Plankiëren strekken in de **Blansend.**

Alles nader omschreven in de Bestekken; welke op de gewone dagen en uren, te beginnen met Dingsdag den 17 Mei 1853, ter lezing liggen op de **Rijkselijke Secretarie** en het **Stads Timmerhuis te Rotterdam**, en voorts ook voor den prijs van 20 Cents per stuk verkrijgbaar zijn bij de **Wed. F. van Wachberge en Zoon**, Boekdrukkers in den Houtuin, wijk 11/194. Nadere inlichtingen zijn te bekomen aan gemeeld Timmerhuis.

De aanwijzing in loco zal plaats hebben: van het Werk N.º 1 op **Donderdag** den 19 Mei 1853, des namiddags ten 3 ure, te beginnen met het Tolhuis in de Hoflaan; van het Werk N.º 2 op **Vrijdag** den 20 Mei 1853, des voormiddags ten 10 ure, te beginnen met het Octrooi-huisje aan den Hoogen Zeedijk; en van het Werk N.º 3 **1ste perceel**, op **Saterdag** den 21 Mei 1853, des voormiddags ten 10 ure, te beginnen aan het Stads Timmerhuis, **2de perceel**, op **Saterdag** den 21 Mei 1853, des namiddags ten 3 ure, te beginnen aan de Oostvest, voor het Pand n.º 777.

Op **HEDEN** komt bij **G. B. VAN COBBE**, te Gouda, van de Pers:

DE STAATKUNDIGEN,
bij de Motie van 17 April beschouwd door **SEVERUS.**
PRIJS 25 CENTS.

En debiteert met buitengewoon succes:
DE HEER THORBECKE DOOR DEN PAUS GEKROOND.
DE INLIJVING VAN NEDERLAND IN HET RIJK VAN ROME.
VENSTERIGE ONSTAATKUNDIGHEID EN DE PAUS ZONDER REGT. Voor **SEVERUS**; f 0. 15.
DE INTERPELLATIE, HET MINISTERIE EN HET REGT VAN DEN PAUS, door **SEVERUS**; f 0. 25.

Bij den Boekhandelaar **M. FUERN**, te **Gravenhage**, is van de Pers gekomen:

DE GODSDIENSTIJVER.
EEN WOORD TER BEVORDERING VAN EENDRAGT, DOOR
H. N. STEPPEN,
Evangel. - Luth. Predikant te Gravenhage.
Prijs 25 Cents.

OPENBARE VERKOOPING.
De Notaris **D. C. KLET**, te Cappel op d' IJssel, daartoe behoorlijk geautoriseerd, zal op **MORGEN** den 20 Mei 1853, des voormiddags ten 10 ure, ten Heberge van **J. J. van Lange**, aan 's Gravenweg, binnen voorbestede Gemeente, veiling en verkoopen:
Eene **ROUWMAANSWONING**, een daartevens staand **HUIS, TUIN, BOUWGAARD en ERVEN**, benevens 25 Buiders **WEI- en HOEILAND**, gelegen aan 's Gravenweg, in de nabijheid van gemelde Heberge, binnen de gemeente Nieuwerkerk op den IJssel, te zamen verhuurd ad f 830 's jaars, de Landerijen tot Kerstmis 1853 en de Gebouwen deels tot 1 November 1853 en anderdeels tot 1 Mei 1854.

Nadere informatie zijn te bekomen bij de Heeren **C. VAN DER GRAAF**, te IJsselmonde, **A. VAN DER IAGT**, te Barendrecht, en **F. VAN LANGE** Gz., te Nieuwerkerk op den IJssel, alsmede ten Kantore van voornoemden Notaris.

Bij **A. JAGER**, Boekhandelaar, Water, n.º 110, te Amsterdam, ziet het licht:

INGEZONDEN STUKKEN.
Het belang der zaak noopt mij den Heer Mees op nieuw, naar aanleiding van zijn schrijven in de *Rotterdamsche Courant* van 14 Mei, te antwoorden.
De eerste opmerking van den Heer Mees, dat het in de Kiesvergadering alreeds te pas kwam een woord omtrent de denkwijze van den voorgestelden Candidaat over de Scholen te zeggen, stem ik geheel toe. Het gegendeel was ook door mij niet beweerd, maar wel dat het mij voorkwam toen tijd noch plaats te zijn hem op zijne voorstelling der zaak te antwoorden.

De Heer Mees zegt dat men, strijdig met de wet van 1806, de School in den Opper tot eene bijzondere Schol van de tweede klasse gemaakt heeft. Ik beweer het tegendeel. De bedoelde School is eene Associatie-School, daargesteld en onderhouden geheel in overeenstemming met de daartoe in de wet van 1806 gemaakte bepalingen. Behalve de Contribuanten, die zich van den aanvang af tot eene jaarlijkse bijdrage van f 5 hebben verbonden, worden de ouders, die hunne kinderen willen ter school zenden, leden der Associatie door ondertekening, en betalen, behalve het schoolgeld, de jaarlijkse contributie aan het lidmaatschap verbonden. Bovendien staat de School onder een afzonderlijk Bestuur en niet zoo als de Scholen der tweede klasse onder de School-Commissie. Met grooter recht zou men de School van het Departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen eene School der tweede klasse kunnen noemen, omdat daar de kosten geheel gevonden worden uit de schoolgelden door de ouders betaald, terwijl de wet niet toelaat er andere kinderen op te nemen dan wier ouders leden zijn der Maatschappij.

De Heer Mees zegt verder, dat de rede, dat de School zoo vele kinderen heeft, is dat men den ouders in den last van het schoolgaan der kinderen zeer verligt, niet om het exclusieve onderwijs dat er gegeven wordt.

Er gaat in den Opper geen enkel kind school waarvoor niet geregeld door de ouders het schoolgeld wordt betaald. Gaan er enkele kinderen, waarvoor derden het schoolgeld aan de ouders vergoeden, dat geschied buiten de Directie. Hetgeen de Heer Mees zegt is ook het door een ander Schrijver in deze Stad medegedeeld, die gewaagt van omtrent de helft der kinderen die gratis zouden schoolgaan. De veronderstelling kan wellicht op een misverstand beruhen, daartoe geboren, dat er zich van het begin der oprigting af enige vrienden der School uit den middenstand hebben vereenigd, om uit door hen verzamelde bijdragen eenige kinderen gratis te doen schoolgaan. Zij hebben dit geheel uit eigen beweging gedaan. Het getal der kinderen, die op die wijze school gingen of nog gaan, heeft dat van 10 nimmer overtroffen.

Er wordt gezegd dat het groot getal kinderen niet aan het exclusieve onderwijs te danken is. Het gebruik van het woord exclusief is zeer subjectief. De een sluit bij voorbeeld de School uit van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, de Heer Mees en de School-Commissie sluiten de bijzondere Scholen der eerste klasse uit, terwijl anderen die weder verlangen en goedkeuren, enz. Doch wat de School in den Opper aangaat, meen ik wel degelijk dat daar zoo vele kinderen schoolgaan om den aard van het onderwijs dat er gegeven wordt, zoowel uit een Christelijk als uit een wetenschappelijk oogpunt. Het ligt geheel in den aard der bijzondere Scholen van de eerste klasse, dat er, wat het Christelijke betreft, een meerstellig onderwijs kan gegeven worden dan op de Stadscholen en op de Scholen van de tweede klasse, omdat beide zijn zoggeneemde gemengde Scholen, eene uitdrukking die evenwel in de Wet nergens wordt gevonden (*). Vvaar Protestantische, Roomsche en Israëlitische kinderen vereenigd zijn, en men vermindert wel wat de een of andere aanspoort, kan zijn, daar yervalt men in een algemeen Christendom, dat noch aan de eischen der eene noch aan die der andere gezindheid voldoet. Zulke Scholen werken naar mijne overtuiging het naideelst voor de Protestantische Kinderen, omdat men, als men naar den aard der School te werk gaat, ten gevalle van de Roomschen den Bijbel moet verballen, en ten gevalle van de Israëlieten van den Heer Jesus moet zwijgen. De behoefte aan eene School waar hiergevoerd gene beleemmeringen plaats hebben, heeft zich het eerst in onze Stad in 1840 geopenbaard, en sedert geeft het toenemend getal kinderen die de School in den Opper bezoeken het bewijs, dat men die behoefte meer algemeen begint te gevoelen. Het is ook daarom dat door velen met mij gewenscht wordt niet alleen dat er vrijheid zij en blijve tot het oprigten van bijzondere Scholen der eerste klasse, maar ook, dat de openbare, de Staats- of Stadscholen gesplitst worden in Protestantische en Roomsche Scholen, opdat niet langer ten gevalle der laatste van een kind de Bijbel wordt onthouden, zoo als op velen van die Scholen plaats heeft, en dat de Vaderlandsche Geschiedenis onvolledig wordt geleerd. Wel verre dat dit overdraagbaarheid zoude kyeeken of de klote tusschen Protestanten en Roomschen grooter maken, zal het den Kinderen in staat stellen bij het opwassen elkander ieder op deszels standpunt beter te leeren waarden en begrepen, terwijl men daarbij minder gevaar zal loopen, dat de eigenaardigheid der Protestantische bevolking door de vermenging verloren ga.

Daar waar de behoefte aan bijzondere Scholen der eerste Klasse zich, door aanvragen, openbaard, heeft de afgetreden Minister Thorbecke die toegestaan. In de *Nederlander* hierin met den Heer Thorbecke homogene geweest, de anti-revolutionairen, door haar vertegenwoordigd, hebben daardoor getoond, gelijk het steeds hun doel is, dat het hun niet om personen maar om beginselen te doen is. Dit is juist het schoone van hunne positie, dat zij strijd voeren niet alleen tegen revolutie, maar ook tegen reactie en behoud *quand même*. Daarin is juist de uitnemende geschiktheid hunner staatkunde voor de behoefte van onzen tijd, ja van alle tijden, gelegen, dat zij steeds willen voortgaan te verbeteren en te hervormen, maar naar vaste beginselen en met toetsing van alle wetten en bepalingen aan de hoogste der wetten, aan Gods onfeilbaar Woord, in de onderwerping waarvan het geluk der Volken gelegen is.

J. VOORHOEVE H. C. Zn.

(*) Zie de *Nederlander*, n.º 745, van 29 November 1852, de discussie over het Onderwijs bij gelegenheid der behandeling van het budget.

Becheiden Uitnodiging.
Ik ben geen politicus. Om dat te zijn, lees ik te weinig dagbladen, de voornaamste bronnen, waaruit, naar ik geloof, tegenwoordig de politiek geput wordt. Lees ik er weinige, ik lees ze echter met aandacht, en zoo ook de *Oude Rotterdammer* getrouwelijk, en met klimmende belangstelling sedert zij meer dan vroeger politiseert. Daardoor zie ik mij nu ook den weg ontsloten, om in de gememde wetenschap zoo langzamerhand burger te worden. Zoo lang ik dit echter nog niet ben, wie ik bij voorkomende duisterheden gairne den raad in van wijzen en verder gevorderde, en zoo neem ik dan ook de vrijheid mij tot dezen te wenden met de bescheiden uitnodiging, om mij behulpzaam te zijn in het wegruimen eener bedenking, die bij mij is gerezen onder het lezen van sommige dagblad-artikelen en vlagschriften van dezen tijd.

Ik heb namelijk bespeurd, dat de Heer Thorbecke en zijne partij door dezen en genen zeer worden tegengestaan, en dat hunne beginselen door hen worden beschouwd, als leidende tot totaal verderf des dierbaren Vaderlands. Ik zal mij wel wachten, in eene zoo gewichtige zaak, iemand tegen te spreken, of alles wat die Minister verrijft heeft onvoorwaardelijk te prijzen; doch wat mij bezwaart is, dat ik niet weet hoe die wijze van beschouwen te rijmen is met de achting en vriendschap, die er tot voor nog niet veel jaren bestond tusschen den gemenden Heer Thorbecke en den Heer Mr. Groen van Prinsterer, die, getuige de *Nederlander*, van elk dagblad men zegt dat die Staatsman de voornaamste Schrijver is, toch wel niet anders dan het wezenlijk heil van Vorst en Volk kan beoogen. Niet alleen herinner ik mij nog duidelijk, dat toen de beide Heeren in 1849 Leden der Tweede Kamer waren, zij elkander betitelden: *mijn geachte Vriend uit Leyden* en *mijn oude Vriend uit de Residentie*; maar ik meen ook nog zeer goed te weten, dat de Heer Groen meermalen uitdrukkelijk heeft verklaard, dat de Heer Thorbecke voor het bestuur onzes Lands onmisbaar is. In den Brief, in 1848 aan den Graaf Schimmelpenninck geschreven, klaagt de Heer Groen, dat de man, wiens geschriften, naar het eenstemmig oordeel van deskundigen, gerekend worden het meest tot regt verstand der Grondwet, en tot voorbereiding eener Grondwethervorming medegewerkt te hebben, dat juist hij, *Th. van Thorbecke*, een grond treedt, naar het schijnt, op den achtergrond wordt gehouden; dat de President der commissie, die zich, door het onmakenbare van zijn zijde, als vervaardiger ook der *memorie van toelichting* bekend gemaakt heeft, dat deze scherpzinnige beoefenaar van het Staatsrecht, in zeker opzicht, de ziel der constitutionele beweging van den huidigen dag; dat, naar het zich tot dus ver laat aanzien, Thorbecke niet in de gelegenheid zal zijn in de Staten-Generaal (waar toch eene nauwgezette en grondige beoordeeling voor alle partijen wenschelijk is) het woord te voeren ter verdediging en uiteenzetting van het voornamelijk door hem geredigeerde werk. Niet minder treffend is de klage, of liever de verantwoordiging, door den Heer Groen geuit in zijn werk, *geheeten Verscheidenheden*, bl. 42, waar ik het volgende lees:

Niemand kan voor de kunde en scherpzinnigheid van Thorbecke meer hoogachtung hebben dan ik.
Niemand is meer dan ik geërgd geweest dat, bij de formering van een Ministerie in Maart en Mei 1848, juist hij, die daarbij het afbreken in aanmerking kwam, ter zijde gesteld werd.
Niemand heeft meer dan ik verantwoordig kenbaar gemaakt over de angstvalligheid waarmee hij van de beraadslagingen over de wijzingen der Grondwet buiten gesloten werd. De belangen der Leydsche Hoogeschool gaan ook mij ter harte; en ik wil niet ontkennen dat, bij den tegenwoordigen duur der zittingen van de Staten-Generaal, de gelijktijdige waarneming der pligten van hoogleraar en vertegenwoordiger, ook naar mijn inzien, voor iedereen, bijkans onoverwinnelijk bezwaar heeft; maar ik heb bejammerd dat, juist in den winter van 1848 de overtuiging hiervan zoo algemeen werd, dat Thorbecke, juist toen, ik het studeervertrek of in de collegie-kamer kamer-arrest kreeg: dat hij, noch als Minister, noch als Commissaris des Koning, noch als lid der Kamer, in de Vergadering optrad; hij, de man wiens zeldzame begaafdheid iedereen erkent, die zich met de bestudering der Grondwet in haar geheel en omvang en tot in de minste bijzonderheid, bezig heeft gehouden; die zonder aanneming kon zeggen, van al wat ter voorbereiding der Grondwethervorming geschied is: *quorum pars magna fui*, en wiens medewerking op dat oogenblik, toen het om nauwkeurige toelichting en vaststelling der voordragten te doen was, in het belang van de wetgeving en de bestudering der Grondwet, door de partijen onmisbaar bleef.

En toen nu de Heer Thorbecke lid van het Ministerie geworden was, was het wederom de Heer Groen, die in December 1849 in de Tweede Kamer den juichtoon aanhief met hen, die den Minister met vreugde in het Bewind begroetten, en die, in de opgewondenheid der blidschap voorspelde, dat de naam van Thorbecke met een zal worden genoemd, zoo laag men hier te Lande op wetenschap, scherpzinnigheid en deegtheid prijst.

Ziet, nu weet ik eigenlijk niet meer, hoe ik het heb. Zooveel achting en vriendschap voor Thorbecke, zooveel leedwezen over zijne verwijdering van het Staatsbestuur; zooveel vreugde over zijne verheffing aan te treffen bij den Heer Groen, den voorstander bij uitnemendheid van al wat het Vaderland gunstiger kan maken; en dan nu, ook bij hen, die mij voorkomen, deze Vaderlanders te zijn, zooveel afkeer, zooveel verachting, van de beginselen van den zelfden man; ik roep hier de voorbereiding van meer ergeren in. De Thorbecke, sedert zijne bestelling van den ministeriële zetel, aan beginselen zoo zijn veranderd, kan ik niet denken, en is ook door niemand, zelfs niet door de *Nederlander*, beweerd. Dit blad, dat ik mede getrouwelijk lees, of liever lees, prees hem dezer dagen nog als "den consequentsten Staatsman". Aan de andere zijde te denken, dat een man als de Heer Groen, den Heer Thorbecke kennende als een Voorstander der vrijheid van onderwijs, hem om deze te verwerven als Minister zou begaard, en dan voorts, wat het overige aangaat, het Vaderland er aan overgeeft, en hebben: dit kan nog niet bij mij opkomen, of liever, naar de gedachte putte al bij mij opkomen is, dat wil er niet bij mij in. Een van mijn toch, dankt mij, de beginselen van den Heer Thorbecke, zijn nog het Vaderland verperft, en dan heb ik voor de politiek van den Heer Groen en zijn dagblad voortaan geen onvoorwaardelijk crediet meer; of de Heer Groen heeft met anderen te regt geoordeeld, dat Thorbecke boven allen in staat en bevoegd is om het Vaderland, in de vervulling der bij de Grondwet voorgedragene beloften, te helpen, en dat het de eerste en belangrijkste taak is, die hem ten dienste staat.

Mijn niet, dat ik niet wil mengen in den strijd van een eenig Ministerie. Ik houd mij daar geheel buiten. Ik wil ook even weinig door mijne bedenkingen invloed uit te oefenen op de keuze van leden der nieuwe Kamer. Daarom verzoek ik de plaatsing der *geest na de Alting van 1852*. Voorts, alreeds op deze bescheidenheid in de politiek, maar ook ten andere omdat, hoe de Heer der Staten-Generaal in het Rotterdamse district op uitvalle, zij altijd goed zal zijn. Niet één der Candidaten is er voorgedragen, of het was een kundig, eerlijk en onafhankelijk man. Ik vraag, wat men boven deze drie hoedanigheden meer wil. Men mag toch aannemen, dat de voorstanders der Candidaten in dezen steeds met kennis van zaken en personen te werk gaan, en voor het minst groter politiek zijn dan ik en mijns gelijken. Zelfs zij, die onlangs een Candidaat aanprijzen, als een doorkundig, braaf, eerlijk man, als een man van grondige studie en geleerdheid, voor al als geheel toegedaan de Christelijke, Nederlandse, Historische Politiek. Ik vermoed, dat de hierdoor bedoelde Heer de meeste stemmen op zich zal vereenigen. De Kiezers toch, met mij hebben opgemerkt, dat de anders vrij gewone en ook te verstaanbare titel van *onafhankelijk man*, bijkens de gewone lijst op hem niet wordt toegepast, zullen voor dat gemis rijke vergoeding vinden in zijne grondige studie en geleerdheid, eigen schappen, die bij andere Candidaten wederom niet worden opgemerkt en die toch — de Heer Voorsteller zal dit zeker duidelijk ingezien hebben — voor den afgevaardigde uit eene Handelstad zeer gewichtig is.

Hoe dit zijn moge, ik ben (als ik zeide) op de aanstaande tamelijk gerust. Wat mij, in de politieke beschouwingen van sommigen, bezwaart, heb ik onbewimpeld medegedeeld. Eenigzins in hun belang, maar inzonderheid ter inlichting van mijn erwaant, ik heb, darf ik eenig antwoord tegemoet zien. Ik zal, den waken beslissen, of ik al dan niet, voortaan den Heer Thorbecke mag bejagen als een man, wiens naam, zoo lang men hier Lande op wetenschap, scherpzinnigheid en deegtheid stelt, met een zal worden genoemd.

14 Mei 1853

Te Rotterdam, bij **ARRENBORG & VAN REYN**